

▲ Křížák rašelinný. Foto Přemysl Tájek.

Křížák rašelinný objeven v rašeliništích Slavkovského lesa

Pavel Jaška, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

Křížák rašelinný (*Nuctenea silvicultrix*) obývá široký areál rozšíření od střední a severní Evropy až po Sibiř. Pro svou úzkou vazbu na rašelinné biotopy u nás patří k velmi vzácným druhům pavouků, v červeném seznamu je zařazen mezi ohrožené druhy (Farkač et al. 2005). V české krajině byl zjištěn na těch nejzachovalejších rašeliništích např. na Šumavě, v Krušných horách, na českolipských rašeliništích nebo Borkovických blatech u Soběslavi (web 1). V nejbližším regionu ho známe mimo Krušné hory také z vrchoviště v PR Podkovák nedaleko Lesné u Tachova. Dle Katalogu pavouků České republiky obývá rašeliniště v oblasti klimaxových smrčín a vyšších horských poloh v nadmořské výšce 300–900 m (Buchar et Růžička 2002).

Na rašeliništích obsazuje tento křížák zejména stanoviště s uhynulými stojícími a starými jehličnany, kde tká své kolové sítě. Během dne

se ukrývá poblíž pavučiny, často pod kůrou, kde také samice mívá svůj kokon (Machač 2016). Dospělý pavouk dosahuje délky až jednoho centimetru, tedy se nejedná o nijak drobný druh. Zbarvení ho na kůře jehličnanů činí téměř neviditelným. I laika však zblízka upoutá zadeček s tmavou laločnatou skvrnou, jež je světle lemována. Záměna je však možná s velmi podobným křížákem podkorním (*Nuctenea umbratica*), který je daleko hojnější. Žije v lesích, na skalách, ale také v různých dřevěných stavbách (Kůrka et al. 2015).

Vzhledem k prokázanému výskytu křížáka rašelinného v Krušných horách a Českém lese se přímo nabízel otázka, zda není tento druh na rašeliništích ve Slavkovském lese přehlížen. Rašeliniště v okolí Kladské se zdálo být ideální. Nález na sebe nenechal dlouho čekat. S kolegou Tomášem Fialou jsme druh objevili na kontrolní pochůzce 19. července 2016 při

velmi zběžném prohledání několika málo subjektivně nejvhodnějších odumřelých stromů v centrální části vrchoviště na Lysině, druhém nejvyšším vrcholu Slavkovského lesa, přibližně v 945 m n. m. Pod kůrou malého mrtvého smrčku jsme našli samici křížáka očekávaného zbarvení a rozměrů. Vlastní nález však bylo třeba ještě určit pod laboratorní binolou, protože naprosto jistě odlišení od výše zmíněného křížáka podkorního je nesnadné a vyžaduje prozkoumání pohlavních orgánů. Vzhledem k tomu, že se s kolegou nespecializujeme na arachnologii, kontaktovali jsme Mgr. Ivanu Hradskou ze Západočeského muzea v Plzni, která již ve Slavkovském lese arachnologicky výzkum prováděla, a současně RNDr. Vlastimila Růžičku, CSc. z Entomologického ústavu Biologického centra Akademie věd ČR. Konzultace s těmito odborníky náš předpoklad potvrdily.

Nález křížáka rašelinného v NPR Kladské rašeliny dokazuje, jak málo někdy stačí k objevení zajímavého a ochránářsky významného druhu živočicha. Ohrožený křížák rozšiřuje ve Slavkovském lese řady vzácných organismů vážných na rašeliniště a rašelinné lesy, mezi něž

patří např. další pavouk skákavka rašelinná (*Heliphanus dampfii*), vážka čárkovaná (*Leucorrhinia dubia*), lesklice severská (*Somatichlora arctica*), lesklice horská (*S. alpestris*), ploštička *Lamproplax picea*, perleťovec severní (*Boloria aquilonaris*), žlutásek borůvkový (*Colias palaeno*), střevlík Ménétriesův (*Carabus menetriesi*), borovice blatka (*Pinus uncinata* ssp. *uliginosa*) nebo vřesovec čtyřřady (*Erica tetralix*). ■

Poděkování:

Děkuji Mgr. Ivaně Hradské a RNDr. Vlastimilu Růžičkovi, CSc. za ověření určení, konzultace k problematice a samotnému textu článku.

Literatura:

- Buchar J. et Růžička V. (2002): Catalogue of Spiders of the Czech Republic. Peres Publishers, 349 pp.
- Farkač J., Král D. et Škorpík M. (2005): Červený seznam ohrožených druhů České republiky Bezobratlí. AOPK ČR, Praha, 758 pp.
- Kůrka A., Řezáč M., Macek R. et Dolanský J. (2015): Pavouci České republiky. Academia, Praha, 422 pp.
- Machač O. (2016): Méně známé druhy pavouků – *Nuctenea silvicultrix*. – Pavouk 40: 78.
- web1: AOPK ČR. Nálezová databáze ochrany přírody. [online databáze; portal.nature].

KRÁTKÉ ZPRÁVY

■ Křížová cesta ve Valči obnovena.

Od začátku září stojí u silnice vedoucí od zámeckého kostela a na louce nad Valčí čtrnáct nových kapliček křížové cesty natřených následně na bílo, přičemž v některých z nich jsou zakomponovány i dochované části kapliček původních. Cestu zakončují kopie soch připisovaných dílně Antonína Brauna, které zde byly osazeny na původní podstavce. Originály soch jsou uloženy v zámeckém kostele. Jedná se o sochy Panny Marie, Máří Magdalény a sv. Jana Evangelisty. Při jejich tvorbě restaurátoři nově ztvárnili ruce Máří Magdalény a ruce a hlavu sv. Jana, které se u originálů nedochovaly. V sousoší však ještě chybí ústřední socha Ukřížovaného Krista, která by měla být zhotovena v budoucnosti

a po jejíž původní podobě nyní stále pátráme. Stejně tak chybí v kapličkách malby jednotlivých výjevů zastavení křížové cesty. Ty by měly být v budoucnu doplněny také. Ačkoli podoba maleb není známa a nepodařilo se najít žádnou fotografii nebo nějakou jinou indicii, ikonografie jednotlivých výjevů zastavení křížové cesty je obecně poměrně přesně stanovena. Umělecké ztvárnění jednotlivých maleb pak bude předmětem uměleckého sympozia, které je plánováno ve Valči uspořádat. První zastavení křížové cesty je v levotočivé zatáčce na pravé straně Karlovarské silnice. U XI. zastavení odbočuje trasa vlevo do louky nad sadem. Za sousoším Kalvárie jsou v jihovýchodním směru zbytky Hoppovy kaple a výhled ke kostelu Nejsvětější Trojice u zámku.